

О БАСНИ, МЕТОДИЧКИ

Зорица Цветановић (2014). *Методичко тумачење басне. Београд: Учитељски факултет, 254 стр.*

После књиге *Чишанка у разредној настави*, која се 2012. године појавила у едицији *Монографије* београдског Учитељског факултета, проф. др Зорица Цветановић објавила је у оквиру исте едиције студију која има наизглед уже дефинисану тему – у њеном средишту је (само) жанр басне. Само наизглед, јер је поменута тема у одређеном смислу шире захваћена – док је претходна књига била усредсређена на употребу читанке у школи, ова покушава да одговори на питања приступа басни и у школи и у предшколској установи. Тако, настала вероватно на трагу текста који је објављен још 2005. године у часопису *Методичка ѝракса* – „Обрада басне у млађим разредима основне школе“ – студија *Методичко тумачење басне* креће се између три тачке: басна – школа – предшколска установа.

Као што је и ред кад је посредни методика књижевности, ауторка се залаже за приступ тексту првенствено као уметничкој творевини, а касније и као предмету методичко-дидактичке обраде, при чему ова два приступа доживљавају плодну синтезу у наставном, односно васпитно-образовном

процесу. Сходно томе, у поглављу „Теоријски и методички приступ басни“, ослањајући се на одговарајућу књижевнотеоријску литературу, издваја основна својства жанра и даје структурална обележја басне, да би онда дала и концизну интерпретацију важније методичке литературе која се њоме бави, а која уједно представља полазиште за тумачење басне када су посредни најмлађи. Тај преглед је и увод у даља разматрања, при чему се посебан осврт прави на присуство басне у васпитно-образовном раду са децом предшколског узраста (/не/дефинисан Основама програма А и Б) и начин тог присуства, те на њену заступљеност у наставним програмима за млађе разреде основне школе, што је средишња тема поглавља „Басна у предшколском васпитно-образовном раду и настави“. Посебна пажња посвећена је проматрању басне као читачког текста, односно васпитној функцији текстова који припадају овом, можда и најдидактичнијем књижевном жанру.

У даљем тексту, у поглављу „Читање басни у предшколској установи и школи“, ауторка наглашава вредност интерпретативног

читања, које је први корак у доживљавању и разумевању књижевног текста у предшколској установи, али једнако истиче и значај таквог читања за даље формирање читачких навика код деце. Указује се и на, у нашем приказу већ наговештени, факат да у званичним документима и прописима нема издвојених и препоручених текстова за читање на предшколском узрасту, те је васпитач у обавези да сам проналази и бира адекватне текстове – што чини његову улогу још битнијом. Ауторка указује и на могућности избора које стоје пред васпитачем: басна не само да се може читати већ и причати (или препричавати), могу се приликом читања користити елементи сценског приказивања или се она може читати уз мултимедијалну подршку, при чему пластичност у приказу итекако доприноси доживљају басне, а касније и њеном разумевању. У школи пак басна показује своју полифункционалност у образовном процесу – она не само да се користи за усвајање одређених знања из домена књижевности већ погодује усвајању компетенције читања, нарочито због краткоће и јасности у изразу.

У образлагању методичких посебности приступу басни (поглавље „Методичка припрема за тумачење басне“), у оквиру припрема за анализу, полази се од узраста деце, књижевне анализе текста и књижевних чињеница, формулисања методичких смерница, избора методичких радњи, избора једног од више могућих адекватних методичких поступака, методичког моделовања структуре активности или часа, припремања питања, задатака, захтева који одговарају изабраном поступку, при чему се избегава једнообразност. Посебно су овде занимљиви и значајни „методички кругови“, који представљају различите нивое анализе које деца могу да достигну у току упознавања и тумачења басне. Они указују на путеве хијерархизације у процесу преношења знања, акцентујући, у зависности од узраста детета, оне аспекте тумачења којима су деца дорасла и за које су интелектуално-емоционално способна, увек уз посебне ограде које се тичу даровитих (што, између осталог, указује на још неке теме које су предмет ауторкиних интересовања). У посебном делу овог поглавља, уз адекватне примере басни, ауторка дефинише методичке смернице за тумачење овог књижевног жанра, како у предшколској установи, тако и у школи. Истичући неопходност одређивања циљева и задатака који се могу остварити у току непосредног тумачења басне и након њега, ауторка

наглашава како они наставницима и васпитачима служе као оријентир за то шта се, и на ком нивоу, може постићи са децом.

Посебна пажња у књизи посвећена је моделовању усмерених активности и наставних часова. Ауторка издваја комплекс методичких радњи за тумачење басне, а васпитач и учитељ, у зависности од околности, природе текста и узраста деце, одлучују о одабиру оних које су методички адекватне. Примери модела активности упознавања и тумачења басне са децом предшколског узраста усклађени су најчешће са адаптираним текстовима, везују се за препричавање, сценске игре или драматизацију, а нешто касније за причање, препричавање и извештавање.

Спроведено истраживање о заступљености басни и разним аспектима анализе – њиховом присуству и начину на који се спроводе у пракси – ауторка презентује у осмом и деветом поглављу, уз употребу прегледних табела и графика. Истраживање, с једне стране, скицира приказ садашњег стања – и са становишта васпитача/ наставника и са становишта ученика – док, са друге, нуди конкретне предлоге за побољшање квалитета наставе (један од предлога је сачињавање посебне збирке басни), односно васпитно-образовног рада.

Одговор на питање у чему је значај књиге *Методичко шу-*

мачење басне сажето би се могао формулисати на следећи начин: 1) у њој су темељно и систематично дати основи за обраду текстова овог жанра, при чему посебну вредност поседује она врста систематизације коју ауторка даје говорећи о методичким круговима тумачења; 2) теоријске поставке су проверене и спроведене кроз мноштво примера који могу бити корисни у васпитно-образовном раду; 3) истраживање о заступљености басни на најконкретнији начин указује на могуће путеве побољшања активности и часова који имају за тему обраду текстова овог жанра.

У приступу теми, тј. у уводу, ауторка указује на амбицију књиге да унапреди васпитно-образовни и наставни рад када је реч о методичкој анализи басне. Дајући теоријске основе, практична упутства за унапређивање рада на разумевању и методичком тумачењу басни у предшколској установи и млађим разредима основне школе, уз то формулишући закључке који проистичу из спроведеног истраживања, она је свакако остварила зацртани циљ.

*Владимир Вукомановић
Расијејорац
Јелена Радојичић
Универзитет у Београду,
Училијски факултет*